

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten

BESLUT
2012-04-03

Diarienummer
511-10905-2010

Sida
1(17)

Till
/enligt sändlista/

Bildande av

Färgensjöarnas naturreservat

i Alingsås kommun

Innehåll

Administrativa uppgifter
Beslut om bildande m.m.
Syfte
Beslut om föreskrifter
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Ärendets handläggning
Skälen för Länsstyrelsens beslut
Upplysningar
Ersättningstalan
Kungörelse
Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan
Bilaga 4. Förteckning över fastigheter samt markägare m.fl.
Bilaga 5. Remissammanställning
Bilaga 6. Sändlista
Bilaga 7. Besvärshänvisning, formulär O4

Administrativa uppgifter

Namn	Färgensjöarnas naturreservat
NVR ID	2012996
Län	Västra Götalands län
Kommun	Alingsås
Ungefärlig mittpunkt	130750– 642100
Fastigheter och ägare	Enligt förteckning (bilaga 4)
Nyttjanderättshavare	Enligt förteckning (bilaga 4)
Areal (ha)	708 hektar, varav land 233 och 475 vatten
Förvaltare	Västkuststiftelsen
Naturgeografisk region	Södra Västergötlands sprickdalsområde
Objektskategori	Ädellövskog
IUCN-kategori	Ia Strikt naturreservat

Beslut om bildande m.m.

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Länsstyrelsen det område som avgränsas på kartan i bilaga 1 som naturreservat.

Naturreservatets namn ska vara Färgensjöarnas naturreservat. Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen skötselplanen i bilaga 3.

Länsstyrelsen utser Västkuststiftelsen till förvaltare av naturreservatet. Beslutet fattas med stöd av 21 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Länsstyrelsen har tidigare beslutat om följande områdesskydd som berör det nu bildade naturreservatet:

- *Naturminnet* Stora Slättön den 12 februari 1960 enligt 5 och 6 §§ naturskyddslagen (1952:688), dnr IIIÖ 11-12 59.
- *Landskapsskyddet* för Härskogen den 28 juni 1972 enligt 19 § naturvårdslagen (1964:882), dnr 11.126-447-71; ändrat den 4 oktober 1985, dnr 11.089-2371-84, och den 18 april 2005, dnr 511-21571-2005.
- *Naturreservatet* Granön den 14 april 1975 enligt 7 § naturvårdslagen, dnr 11.1211-1077-75.
- *Fågelskyddsområdet* Ljussnopparna den 14 april 1986 enligt 14 § naturvårdslagen, dnr 11.122-174-86.

Länsstyrelsen beslutar härmed att upphäva av dessa äldre beslut vad gäller de delar som faller inom naturreservatet; upphävandet ska gälla från den tidpunkt då nu aktuellt reservatsbeslut vinner laga kraft. Detta innebär för öarna Stora Slättön och Ljussnopparna att dessa äldre förordnanden upphävs i sin helhet och öarna i stället blir naturreservat. I fråga om Granön innebär detta beslut att området kvarstår som naturreservat med nya bestämmelser. Landskapsbildskyddet kvarstår tills vidare i de delar som faller utanför det nu bildade naturreservatet.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att skydda områdets

- ädellövskogar och övriga värdefulla skogsmiljöer
- strandmiljöer och öar
- intressanta växt- och djurliv
- tilltalande landskapbild
- och att
- tillvarata områdets goda möjligheter för rekreation och friluftsliv.

Syftet ska tryggas främst genom att

- vissa särskilt värdefulla löv- och barrskogar lämnas till i huvudsak fri utveckling
- en helt naturvårdsinriktad skötsel tillämpas i övriga skogsbestånd
- land- och vattenmiljöerna skyddas mot fysisk exploatering
- odlingsmarkerna hävdas genom åkerbruk, bete, slåtter och hamling
- stigar med tillhörande rastplatser vid sjön förbättras och märks ut
- tillträdesförbud får gälla i vissa områden med känslig fauna m.m.

I vissa mindre strandpartier, där skogen avverkats, syftar skyddet till att bygga upp nya för strändernas biologiska mångfald och landskapsbilden värdefulla skogsmiljöer.

En förutsättning för att sjöarnas intressanta växt-och djurliv ska kunna bevaras är att vattenkvaliteten upprätthålls eller förbättras och regleringsförhållandena ej förändras till nackdel för naturmiljön.

Reservatsförvaltningen ska inriktas mot att genomföra de åtgärder enligt skötselplan som krävs för att trygga syftet. Det innebär bl.a. biotopvårdande åtgärder såsom granreducering i områdets ädellövskogar samt underhåll av områdets stigar och rastplatser.

Beslut om föreskrifter

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § miljöbalken)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. uppföra helt ny byggnad
(beträffande komplementbyggnad inom befintlig tomtmark samt ekonomibyggnad gäller dock föreskrift A16);
2. uppföra ny brygga, pir, vågbrytare, båthamn eller därmed jämförlig anläggning;
3. uppföra mast, antenn, torn, vindkraftverk eller därmed jämförlig anläggning;
4. anlägga väg eller parkeringsplats;
5. på land eller i vatten skada fast naturföremål eller ytbildning genom att borra, gräva, schakta, spränga, utfylla eller tippa;
6. dika, muddra, dämma, valla in eller utföra strandskoning;
7. bedriva täkt i någon form, kommersiellt eller för husbehov, av berg, sten eller jord;
8. avverka, röja, plantera eller utföra annan skogsvårdsåtgärd;
9. skada eller bortföra dött träd såsom torraka, vindfälle eller låga;
10. odla energiskog, julgranar eller motsvarande på öppen odlingsmark;
11. tillföra kemiskt eller biologiskt bekämpningsmedel;
12. gödsla skogsmark eller betesmark eller kalka skogsmark;
13. plantera in för trakten främmande växt- eller djurart;
14. ta bort stenmur eller stenröse.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

15. göra tillbyggnad eller väsentligt ändra byggnads användningssätt;

16. uppföra ekonomibyggnad eller uppföra komplementbyggnad inom befintlig tomtmark;
17. dra fram ledning i luft, mark eller vatten;
18. anordna upplag annat än tillfälligt för reservatets skötsel eller för jord- eller skogsbrukets behov;
19. sätta upp tavla, skylt, affisch eller därmed jämförlig anordning;
20. landstiga på Granön, Ljussnopparna eller Stora Slättön eller befara vattenområdet inom 100 meter från dessa öar under perioden med tillträdesförbud: 1 mars – 15 juli årligen för Granön och Stora Slättön samt 15 april – 15 juli årligen för Ljussnopparna;
21. beträda området med stormfälld skog på Granö.

Områden med förbud enligt A20 och A21 är markerade på beslutskartan, bilaga 1.

Undantag från föreskrifter enligt A ovan:

- Föreskrifterna omfattar ej de specificerade åtgärder som anges i den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) och som skall utföras genom reservatsförvaltaren, eller enligt avtal med denne, dvs viss avverkning och röjning, anläggande av parkeringsplatser och leder, gränsmarkering och skyltning m.m.
- Åtgärder för drift och underhåll inom befintlig tomtplats eller gårdsplats får utföras utan hinder av föreskrifterna A3 (antenn), A4, A5, A6 (dika), A8, A9, A11, A13, A14, A17-19. Observera dock att åtgärderna kan omfattas av strandskyddsbestämmelser.

Vidare får följande utföras utan hinder av föreskriften

- A5: nedgrävning/-plöjning av befintlig ledning; samråd ska dock ske med Länsstyrelsen minst 6 veckor innan åtgärd;
- A5, 8, 9: normalt underhåll av befintlig luft- och markledning, nätstation och liknande anläggning samt av dike, dränering, vattenledning och brunn; markskador ska dock undvikas;
- A8, 9: åtgärder som behövs av säkerhetsskäl vid byggnad, tomt, stig eller väg; vid trädfällning, där akut risk för skada inte föreligger, ska samråd ske med förvaltaren innan åtgärd får utföras;

- A8, 9: underhåll av befintlig skjutgata;
- A5, 8, 9, 18, 19: normalt underhåll av stig, led och rastplats samt av befintlig väg, parkeringsplats, bro, brygga och båtplats;
- A5 som fiskevårdande åtgärd lägga ut lekgrus och sten i vattendrag i samråd med förvaltaren och efter godkännande av Länsstyrelsen;
- A9 skötsel av åker- och betesmark enligt den till detta beslut hörande skötselplanen, avser skötselområde 14.
- A8 röjning av sly och buskar i åker- och betesmark enligt den till detta beslut hörande skötselplanen, avser skötselområde 14;
- A8 utsiktsbefrämjande röjning och plockhuggning i skötselområde 4 enligt bifogade skötselplan (bilaga 3).

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas i enlighet med bifogad skötselplan för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. utmärkning av reservatets gräns;
2. uppsättning av informationstavlor;
3. röjning, avverkning m.m. i skogsmark;
4. skötsel av odlingsmarkerna genom bete, slåtter, röjning, utglesning av träd, hamling m.m. samt underhåll av stängsel och murar;
5. anläggande och underhåll av vandringsleder och rastplatser;
6. anläggande och underhåll av parkeringsplatser.

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas. Anläggningar och anordningar enligt punkterna 5 och 6 finns angivna på karta 4 till bifogade skötselplan.

Skötselplanens målsättningar och riktlinjer beträffande de olika skötselområdena gäller utan begränsning i tiden. Vid behov kan skötselplanen revideras inom ramen för gällande föreskrifter.

Förvaltare är Stiftelsen för Västsvenska fritidsområden (Västkoststiftelsen) Förvaltningen skall ske i nära samverkan med Länsstyrelsen, berörda markägare och Alingsås kommun.

Beträffande skötselplanens åtgärder såsom gallring, röjning etc har förvaltarens möjlighet att avtala med t.ex. markägaren om utförandet. Skötseln av reservatets odlingsmarker enligt skötselplanen förutsätts i första hand utföras av markägaren/brukaren själv inom ramen för dennes ordinarie brukning av fastigheten.

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten (7 kap. 30 § miljöbalken)

Utöver vad som är föreskrivet enligt andra författningar gäller följande i naturreservatet.

Det är förbjudet att

1. skada berg, sten eller jord genom att borra, hacka, gräva eller liknande;
2. skada levande träd eller buskar eller tillvarata eller på annat sätt skada torraka, låga eller vindfälle;
3. plocka, gräva upp eller samla in kärlväxter, mossor, lavar eller svampar (förbudet avser inte plockning av bär och matsvamp för egen konsumtion);
4. framföra motordrivet fordon annat än på befintlig bilväg;
5. göra upp eld annat än på reservatets rastplatser (förbudet avser inte användning av stormkök eller motsvarande);
6. tälta annat än på reservatets rastplatser;
7. medföra hund som inte är kopplad;
8. utan tillstånd sätta upp tavla, skylt, affisch eller därmed jämförlig anordning;
9. landstiga på Granön, Ljussnopparna eller Stora Slättön eller befara vattenområdet inom 100 meter från dessa öar under perioden med tillträdesförbud: 1 mars – 15 juli årligen för Granön och Stora Slättön samt 15 april – 15 juli årligen för Ljussnopparna;
10. beträda området med stormfälld skog på Granö.

Områden med förbud enligt C9 och C10 är markerade på beslutskartan, bilaga 1.

C3 avses beträffande uppgrävning och insamling även gälla för berörda markägare och nyttjanderättshavare.

Beträffande C4 bör observeras att vissa enskilda bilvägar i reservatsområdet ej är upplåtna för allmänhetens trafik.

C5 och C6 innebär att förbudet mot eldning och tältning inte gäller för reservatets rastplatser på Skaftared, Lilla Slättö och Nabben samt vid Sundet.

Föreskrifter enligt C ovan gäller exempelvis inte när förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel eller när Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför naturinventeringar; dessa kan även innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte. Tomtmark omfattas ej av C-föreskrifterna. C7 gäller ej för jakträttsinnehavare vid jakt. C7 avser ej hund i båt.

Enligt vad som följer av 7 kap. 30§ andra stycket miljöbalken gäller föreskrifterna C 1-10 omedelbart vid ikraftträdandet, även om de överklagas.

Beskrivning av naturreservatet

Stora och Lilla Färgen är belägna i det kuperade sprickdalslandskapet söder om Alingsås, där förekomsten av ädellövskog starkt bidrar till att prägla landskapet. Särskilt området vid Edsås är känt för den tilltalande landskapsbilden med utblickar över Färgen och dess skogbevuxna öar.

Reservatet innefattar de sedan tidigare naturskyddade områdena Granön, Stora Slättön och Ljussnopparna samt två större områden med landskapsbildsskydd. Dessa samt övriga värdefulla lövskogar, naturskogar, hagmarker, stränder m.m. sammanförs till ett större naturreservat.

Lövskogarna i Färgenområdet ingår i en för landet särskilt värdefull lövskogstrakt med t.ex. flera krävande arter av skalbaggar och lavar knutna till grova ekar. Av större lövbestånd i reservatet bör särskilt nämnas ekskogarna på Dumpevik och Slävik, lindängen på Färgenäs samt ädellövskogarna på Skaftared med omnejd.

Sammanlagt är 27 rödlistade – dvs hotade och missgynnade - arter kända från området. Som exempel kan nämnas flodkräfta, knärot, igelkottsvamp och lunglav. Bland mossor, lavar och kärlväxter finns dessutom ett ganska stort antal signalarter, dvs arter som indikerar att området har högt naturvärde. Flertalet är knutna till områdets rika lövskogar, t.ex. blåsippa, hässleklocka och vätteros. Välkänd är den hägerkoloni som funnits på Stora Slättö sedan åtminstone 1930-talet.

Stora och Lilla Färgen är relativt näringsfattiga sjöar med kortskottsväxter intill stränderna. De har en ganska värdefull fiskfauna med arter som öring, siklöja, nors, lake och (åtminstone förr) ål. Här finns också några s.k. glacialmarina reliktar, t.ex. pungräkan *Mysis relicta*. Lilla Färgen utgör vattentäkt

som förser Alingsås tätort, Västra Bodarna och Hemsjö-Ingared med dricksvatten.

I några av strandpartierna finns iordningställda stigar och grillplatser. Lilla Slättö är en populär rastplats för kanotister. Färgenområdet har under senare år uppmärksammat som ett värdefullt närströvsområde i Göteborgsregionen.

Naturresevat innefattar huvuddelen av Stora Färgens strandområden, dock inte det område "Färgens Östra strand" som är föremål för kommunalt programarbete. Arealen är ca 708 hektar, varav land 233 och vatten 475. Reservatsbildningen innebär att redan skyddade områden binds samman och utökas till ett större sammanhängande naturresevat med föreskrifter som ger ett starkare skydd.

Förutom gårdsbebyggelsen på en jordbruksfastighet inom Fagerlid och en avstyckning med odlingsmark inom Slävik, utgörs bebyggelsen i reservatet nästan enbart av äldre avstyckningar av fritidshus, bl.a. ett antal tomter tillkomna på 1940-50-talet inom Bäck och Skaftared. Dessutom finns några mindre byggnader på ofri grund. Den dominerande delen av reservatsområdet saknar dock bebyggelse.

Färgens nordöstra strand är som nämnts till stor del bebyggd och ingår därför inte i reservatet. Inte heller ingår bebyggelseområdena i terrängen ovan allmänna vägen i området Edsås-Skaftared.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Reservatets geografiska avgränsning

Inriktningen i fråga om den geografiska avgränsningen har varit att naturresevatet ska innefatta

1. områden med gällande landskapsbildsskydd
2. befintliga naturresevat och fågelskyddsområden
3. övriga strandmiljöer med särskilda värden för naturvård, friluftsliv och landskapsbild
4. mellanliggande vattenområde.

Förutom de naturmiljöer som sedan tidigare har ett visst skydd innefattar reservatet bl.a. hagmarkerna på Färgenäs samt de skogbevuxna branterna väster om Lilla Färgen respektive söder om Stora Färgen. Vidare ingår en ca två kilometer lång, skogbevuxen strandzon inom Ryd i Stora Färgens sydvästra del, liksom strandområdets hagmarker, våtmarker och skogsbårder i Järnholmaviken.

Några perifera skogsområden inom Bryngenäs, Österbodarna och Bäck i det befintliga landskapsbildsskyddet har lämnats utanför naturresevatet; de värden för naturvård och friluftsliv som finns här förutsätts kunna tillvara-

tas. inom ramen för bl.a. strandskyddet och den kommunala planeringen. I avvaktan på nya riktlinjer i den kommunala översiktsplaneringen kvarstår dock landskapsbildsskyddet i dessa delar.

Utanför reservatet faller också huvuddelen av de kulturhistoriskt intressanta odlingslandskapen inom Järnholmen-Hästeryd och Bäck-Lida-Edshult, vars värden förutsätts tillvaratas inom ramen för i första hand den kommunala planeringen, strandskyddet och jordbrukets miljöstöd.

I den jämfört med landskapsbildsskyddet nytillkomna strandzonen mellan Järnholmaviken och Fåglaviken finns ett par avstyckade strandtomter med fritidshus som lämnats utanför reservatet; eventuella tillbyggnader etc förutsätts i dessa fall prövas inom ramen för strandskyddet.

I de avsnitt där reservatsgränsen löper i strandlinjen avses strandlinjens läge vid normalvattenstånd.

Reservatsföreskrifterna

I allt väsentligt har de föreskrifter som gällt för de sedan tidigare skyddade områdena överförts till reservatsförordnandet. Vidare har dessa föreskrifter kompletterats för att ge ett starkare skydd för värdefulla skogar, hagmarker m.m. vid sjöarna.

Reservatsföreskrifterna syftar till att såväl på land som i vattenmiljön förhindra åtgärder och verksamheter som kan påverka områdets värden negativt; här avses även den sammanlagda effekten i ett längre tidsperspektiv av flera åtgärder som bedömda var och en för sig kan framstå som mindre ingripande.

Föreskrifterna avseende bebyggelse kompletterar och förstärker det strandskydd som gäller i större delen av reservatsområdet, fr.a. vad gäller syftet att bevara landskapsbilden. Den valda avgränsningen av reservatet förutsätter att strandskyddets utökning till 300 meter bibehålls vid Färgensjöarna, dvs även i de landskapsavsnitt som faller utanför reservatsområdet; här bortses dock från Östra Färgen som är föremål för särskild planering.

Beträffande tillbyggnad samt uppförande av komplementbyggnad och ekonomibyggnad gäller i reservatet tillståndsplikt som, med utgångspunkt i reservatets syften, även ger möjlighet att pröva åtgärder som är bygglovsfria. Begreppen tillbyggnad och komplementbyggnad avses ha samma innebörd som i plan- och bygglagstiftningen. En ekonomibyggnad kan t.ex. vara avsedd att tillgodose jord- eller skogsbrukets behov. Föreskriften A15 om ändrat användningssätt för byggnad kan bli tillämplig vid ändring av t.ex. de båthus, fårhus, badstugor eller förvaringsbodar som finns i reservatsområdet. Ledning om vad som kan anses vara ändrad användning finns bl.a. i förarbeten till strandskyddslagstiftningen. Vad gäller reglering av bebyggel-

se i området bör också noteras de områdesbestämmelser, beslutade 1996, som gäller för Skaftared 1:18 m.fl.

De föreskrifter som avser allmänhetens friluftsliv syftar både till att minska störningar och slitage på de känsliga strandmiljöerna och till att hålla några attraktiva rastplatser tillgängliga för aktiviteter som tältning och eldning.

För att gynna friluftslivet ger föreskrifterna förvaltaren av reservatet rätt att anlägga de stigar, rastplatser m.m. som anges i den skötselplan som bifogas detta beslut.

Beträffande den sedan länge skyddade Granön har föreskrifterna ändrats något som anpassning till de senaste årens förändringar i öns fågelliv, bl.a. har tidsperioden med tillträdesförbud utökats.

Det bör slutligen observeras att reservatsområdet även berörs av de föreskrifter som gäller för vattenskyddsområdet och att ytterligare bestämmelser i miljöbalken gäller i fråga om vattenverksamhet. Beträffande annan lagstiftning av särskild betydelse i reservatsområdet, se nedan under Upplysningar.

Planeringsbakgrund

Färgenområdet har sedan 1950-talet varit föremål för särskilda naturskyddsåtgärder. År 1960 beslutade Länsstyrelsen om skydd av fågellivet på Granön och Stora Slättön, och i början av 1970-talet bildades de två större skyddsområden för landskapsbilden, som innefattar lövskogar och odlingsmarker vid Dumpevik-Slävik respektive Fagerlid-Skaftared-Edsås.

Skogsstyrelsen har under senare år avgränsat ca 15 olika nyckelbiotoper och beslutat om två biotopskyddsområden och ett naturvårdsavtal. För ett område inom Skaftared gäller områdesbestämmelser sedan 1996. Strandskyddet är utökat till 300 meter.

Landskapsbildsskyddet	1972
Naturreservatet Granön	1975 (1960)
Naturminnet Stora Slättön	1960
Fågelskyddsområdet Ljussnopparna	1986
2 biotopskyddsområden (inom Ryd resp. Hemsjö)	1995, 2002
1 naturvårdsavtal (vid Slävik)	1995

Reservatet ingår till huvuddelen i det område av *riksintresse för friluftslivet* som benämns Delsjö-Härskogenområdet (FP10) och karakteriseras av in-

tresseaspekterna naturstudier, strövande, vandring, cykling, turåkning på skidor, bad, kanoting, skridskoåkning, fritidsfiske samt bär- och svamp-plockning.

I *kommunens översiktsplan*, antagen 1998, redovisas befintliga naturskydds-områden, liksom vattenskyddsområdet. Lövskogsområdena vid Stora Fär-
gen beskrivs som områden med stort naturvärde, där särskild hänsyn ska tas till den vetenskapliga naturvården och förordnanden enligt naturvårdslagen kan aktualiseras. För riksintresseområdet Härskogen finns även rekomen-
dationer om särskild hänsyn till rekreationsvärdet. Vidare hänvisas för mar-
ken sydväst om sjön till områdesplan 1985/86; särskild hänsyn ska där tas till landskapsbild och VA-situationen.

I Länsstyrelsens rapport till regeringen år 2003 om *skydd för tätortsnära naturområden* i Göteborgsregionen utgör Stora Färgen med omgivning ett av de områden som föreslås bli säkerställda som naturreservat.

Ärendets handläggning

Utredningar om att förstärka naturskyddet i Färgenområdet initierades av Länsstyrelsen under senare delen av 1990-talet, varvid kompletterande naturinventeringar inför en kommande reservatsbildning utfördes. I samband med att det ovan nämnda programmet för tätortsnära natur under 2003 togs fram informerades berörda markägare i Färgenområdet om förslaget att bil-
da naturreservat.

Arbetet på reservatsbildning har sedan 2007 innefattat fältbesök hos berörda markägare, upprättande av förslag till skötselplan samt markvärderingar och förhandlingar om intrångsersättning. Vidare har den 13 maj 2009 ett infor-
mationsmöte hållits för markägare, organisationer, föreningar, kommunala företrädare m.fl. Kommunledningen i Alingsås har informerats om projektet vid möte den 14 januari 2009. En referensgrupp med representanter för markägarna (4 st), naturskyddsföreningen, Skogsstyrelsen och kommunen har haft till uppgift att följa arbetet och bidra med synpunkter. Referens-
gruppen har sammanträtt den 6 oktober 2009 samt 7 juni, 14 september och 7 oktober 2010.

Med anledning av de synpunkter som under arbetets gång framförts av refe-
rensgruppen, berörda markägare, förvaltningar m.fl. har det ursprungliga förslaget successivt reviderats, inte minst vad gäller föreslagna anordningar för friluftslivet. T.ex. har den vandringsled som inledningsvis föreslogs bli anlagd runt sjöarna utgått och ersatts med några kortare leder i lämpliga avsnitt vid sjöarna.

För närvarande utgörs ca 60 % av reservatets landareal av mark för vilken avtal om intrångsersättning träffats samt mark som innehas av stat eller kommun och avsatts för naturvård.

Förslag till beslut om reservatsbildningen har remitterats den 25 mars 2011. Yttranden har inkommit från nio myndigheter, organisationer, föreningar etc och från nyttjanderättshavare och markägare till 17 fastigheter. En sammanställning av inkomna yttranden jämte Länsstyrelsens ställningstaganden medföljer som bilaga 5.

I allt väsentligt har de synpunkter som framförts av kommunen, Trafikverket och Vattenfall tillgodosetts. Med anledning av vad som framförts av Stora Slättövägens Samfällighet samt berörda fastighetsägare har den föreslagna parkeringsplatsen inom Skaftared utgått. Inom fastigheterna Edsås 1:4, Färgenäs 1:5 och Markedalen 1:1 har reservatsområdet minskats något. Inkomna yttranden från markägare har vidare föranlett komplettering av beslutet vad gäller åtgärder vid stormfällning av skog samt förtydliganden om reservatets rastplatser. Viss omarbetning av skötselplanen har gjorts i fråga om Bäck 1:3, Edsås 1:6, Färgenäs 1:2 samt Järnholmen 1:2, 1:7 och 1:9. Slutligen bör särskilt noteras att ägarna till Färgenäs 1:5, Järnholmen 1:2, Järnholmen 1:7 och Slävik 1:27 motsätter sig reservatsbildning. Beträffande bergtäkten i Hästeryd samt övriga frågor hänvisas till den kommenterade remissammanställningen (bilaga 5).

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Som framgår av det ovanstående har Färgenområdet höga naturvärden med biologiskt rika löv- och barrskogar. Genom närheten till andra artrika ädellövskogar i trakterna kring Säveån och Mjörn har området vidare ett särskilt landskapsekologiskt värde.

En omväxlande topografi samt attraktiva vattenmiljöer och strandnära odlingsmiljöer bidrar till att området är känt för sin tilltalande landskapsbild.

Den varierande naturen ger värdefulla möjligheter till rekreation för befolkningen i såväl Alingsåstrakten som Göteborgsområdet i stort.

Exempel på åtgärder m.m. som kan hota områdets naturvärden är

- avverkning och andra skogsbruksåtgärder såsom bortforsling av vindfällan, lågor och torrakor;
- upphörd hävd och igenplantering av odlingsmarken;
- igenväxning kring grova, vidkroniga ekar m.fl. ädellövträd;
- sönderkörning av fuktiga-blöta och andra känsliga markområden;
- plockning och insamling av hotade växt- och djurarter;
- framdragande av vägar och kraftledningar, uppförande av master, vindkraftverk etc samt bebyggelse och annan jämförlig exploatering.

Enligt Länsstyrelsens mening föreligger ett stort allmänt intresse av att bevara områdets naturvärden. Eftersom dessa är av den karaktären att de lätt

kan spolieras, t.ex. genom skogsbruksåtgärder eller upphörd hävd av odlingsmarkerna, bör området ges ett lämpligt skydd. Även ett högt omvandlingsstryck vad gäller bebyggelse och infrastrukturåtgärder innebär behov av ett starkt skydd om områdets särskilda värden ska kunna bevaras.

Områdets relativt stora areal och det omfattande intrång som förbud mot ekonomiskt skogsbruk innebär, enligt Länsstyrelsens bedömning, att området bäst ges ett långsiktigt skydd genom att naturreservat inrättas. Detta innebär också ett starkt skydd mot påverkan från andra åtgärder såsom väg- och ledningsdragning samt bebyggelse. Genom en reservatsbildning ges vidare möjligheter att utge ersättning för intrånget i pågående markanvändning.

Stora områden vid Färgensjöarna är, som ovan nämnts, sedan många år naturskyddade. Naturskyddslagstiftningen har emellertid genomgått stora förändringar, och dessutom har ny kunskap kommit fram om naturvärdena i området. Genom föreliggande beslut binds de redan skyddade områdena samman och utökas till ett större sammanhängande naturreservat med föreskrifter som ger ett starkare skydd.

Förutom de bestämmelser till skydd för natur och friluftsliv som sedan tidigare gäller i stora delar av området innebär reservatsbildningen att strängare föreskrifter om nybyggnad och olika former av arbetsföretag införs. Eftersom även tillbyggnad och andra större förändringar av befintlig bebyggelse kan komma att påverka inte minst landskapsbilden negativt, införs särskilda föreskrifter om tillståndsplikt för dessa åtgärder. Vidare införs föreskrifter om förbud mot skogsbruk i den helt dominerande delen av reservatet. Tillträdesförbud till skydd för fågellivet på öarna ska gälla även fortsättningsvis, med viss anpassning till nuvarande förhållanden.

Förutom föreskrifter om förbud mot åtgärder som kan spolia områdets naturvärden, skall syftet tryggas genom lämplig skötsel av kultur- och skogsmarker. Odlingsmarkerna i området skall således även i fortsättningen hållas öppna genom åkerbruk, bete eller slåtter, inte minst för att bibehålla en tilltalande landskapsbild. Skogen i reservatet ska, förutom vissa naturvårdsinriktad åtgärder såsom avverkning av gran i lövskogar och frihuggning av större ädellövträd, i huvudsak få utvecklas fritt.

Beträffande Granön, som införlivas i det nya reservatet med kompletterande föreskrifter, bör särskilt noteras att detta beslut inte innebär att skyddet som naturreservat upphör. De nya föreskrifterna avses i stället ge ett i vissa avseenden förstärkt skydd för naturmiljön., bl.a. som följd av förändringar i fågellivet på ön. Därigenom gör Länsstyrelsen bedömningen att föreliggande beslut är förenligt med bestämmelserna i 7 kap. 7 § miljöbalken.

Med anledning av områdets funktion som utflyktsområde, skall särskild omsorg ägnas information till allmänheten om natur- och kulturvärdena i

området. För att friluftslivets intressen ska kunna tillgodoses utan att naturvärdena påverkas negativt skall lämpliga stigslingor märkas ut och under hållas.

Miljömål

Reservatsbildningen utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljö kvalitetsmålen *Levande skogar* samt *Levande sjöar och vattendrag*. Vidare berörs miljö kvalitetsmålen *Ett rikt växt- och djurliv* samt *Ett rikt odlingslandskap*.

Inom ramen för målet om levande skogar har regeringen gjort bedömningen att ytterligare 320 000 hektar skogsmark i landet bör skyddas som naturreservat fram till år 2010, räknat från 1998. För Västra Götalands län har bedömts att detta motsvarar ca 18 000 ha. Skyddet av skogarna i Färingsjöarnas naturreservatet har utgjort ett led i arbetet med att uppnå detta miljömål.

Målet om levande sjöar och vattendrag innebär enligt regeringens beslut bl.a. att sjöars, stränders och vattendrags stora värden för natur- och kulturupplevelser samt bad och friluftsliv värnas och utvecklas hänsynsfullt och långsiktigt.

Intresseprövning

Med hänsyn till det skydd som behövs för att bevara områdets särskilda värden bedömer Länsstyrelsen att naturreservat bör inrättas. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets värden och syfte. De är främst avsedda att förhindra skador på naturmiljöerna på land och i vatten, vartill hör att skydda växt- och djurlivet och att bevara landskapsbilden. Skyddet innebär att pågående markanvändning (i huvudsak skogsbruk) avsevärt försvåras och att olika former av exploateringsföretag förbjuds. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen dock att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Vid Lygnöån överlappar reservatsområdet den gällande detaljplanen för Lygnared. Efter samråd med Alingsås kommun bedömer Länsstyrelsen dock att beslutet är förenligt med 7 kap.8 § miljöbalken.

Hushållningsbestämmelser m.m.

Genom att naturreservat bildas med främsta syfte att bevara strandmiljöer, lövskogar, naturskogar och odlingsmarker kan hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken om en från allmän synpunkt lämplig markanvändning anses tillgodosedda. Reservatsbildningen får vidare anses förenlig med intentionerna i kommunens översiktsplan.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Gagnvirke

Beträffande utfallande virke i reservatet gäller att alla virkessortiment inkl. grenar och toppar (GROT), som tas ut i området med stöd av föreskrifter och skötselplan, tillfaller staten i enlighet med de avtal om intrångsansättning som tecknats.

Insektsangrepp

Bestämmelserna i 29 § skogsvårdslagen om bekämpning av insektshärjning, upparbetning av skadad skog m.m. ska, i den mån de strider mot reservatsföreskrifterna, inte tillämpas i naturreservatet. Föreskrifternas utformning i fråga om avverkning, bortforsling av döda träd etc innebär att reservatsförvaltaren har ett särskilt ansvar för åtgärder som behövs vid t.ex. stormfällning av skog och barkborreangrepp. Se vidare skötselplanen (bilaga 3).

Uppkommer insektskador på skog utanför naturreservatet som följd av att - i enlighet med föreskrifterna - åtgärder för att förebygga eller bekämpa insektsspridning inte vidtagits inom reservatet, ska frågan om eventuell ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Annan lagstiftning som gäller i området

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet finns andra lagar, föreskrifter och bestämmelser som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås, t.ex. följande:

- Terrängkörningsförbudet i terrängkörningslagen (1975:1313).
- Vattenskoterförordningen (1993:1053).
- Fridlysningsbestämmelser enligt jaktlagen (1987:259), 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen.
- Fiskelagstiftningen.
- Strandskyddet om 300 meter.
- Vattenskyddsområdet.
- Områdesbestämmelser beslutade av kommunen.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden (Västkoststiftelsen). Förvaltningen ska ske i nära samverkan med Länsstyrelsen, berörda markägare och Alingsås kommun.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.

- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Påföljder

Enligt 29 kap 8 och 9 §§ MB gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap 5 och 30 §§ MB kan medföra straffansvar.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i mark- och miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap 13 § miljöbalken lämnas in till mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta reservatsbeslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i ortstidning (Göteborgsposten och Alingsås tidning). Sakägare skall anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen var införd i tidningen.

Beslutet skall även kungöras i länets författningssamling. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av författningen och gäller omedelbart även om de överklagas. Övriga föreskrifter gäller från den dag de vinner laga kraft.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär O4:1, bilaga 7. Den som har rätt att överklaga skall göra det inom tre veckor från den dag vederbörande fått del av beslutet.

I detta ärende har länsöverdirektör Agneta Kores beslutat. Naturvårdsintendent Thorbjörn Schafferer har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även funktionschef Johan Jannert, naturvårdsdirektör Sven Swedberg, antikvarie Lisa Ragnarsson, vattenvårdshandläggare Dan Hellman, kulturgeograf Torbjörn Sahl och länsjurist Jonas Ledelius deltagit.

Agneta Kores

Thorbjörn Schafferer

